

Posudek vedoucí bakalářské práce

Autorka bakalářské práce: Mgr. Zdenka Švadlenková

Název bakalářské práce: Věcné zpracování v Národní knihovně České republiky, uživatelské a knihovnické preference

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Marie Balíková

Cílem bakalářské práce je rozbor, popis a zhodnocení současného přístupu k věcnému zpracování informačních zdrojů v NK ČR z pohledu uživatelských a knihovnických potřeb.

Práce je rozdělena (kromě úvodu a závěru) do sedmi tematických logicky strukturovaných celků.

V první kapitole je krátce popsána struktura Národní knihovny v oblasti budování a zpracování knihovních fondů.

Druhá kapitola se věnuje obecné problematice a významu obsahové analýzy, věcného třídění informací a nástrojům, tj. věcným selekčním jazykům.

Předmětem třetí kapitoly jsou nástroje věcného zpřístupnění informačních zdrojů používaných v NK ČR: soubory autorit, systém MDT, metoda Konspektu a projekty z tohoto schématu vycházející.

Čtvrtá kapitola se věnuje samotnému procesu věcného zpracování dokumentů na bázi výměnného formátu MARC 21.

V páté kapitole jsme seznámeni s problematikou souborného katalogu CASLIN, projektem CIP, sdílenou katalogizací, s obohacováním bibliografických záznamů o přidanou hodnotu: obálky a obsahy dokumentů.

Poslední dvě kapitoly jsou věnovány charakteristice informačních potřeb a současným trendům ve věcném zpřístupnění informačních zdrojů z pohledu současných uživatelů. Jsou zde shrnuty obecné požadavky na přístup k informacím a možnosti, které NK ČR nabízí.

Každá kapitola obsahuje shrnutí dané problematiky z pohledu koncového uživatele a z pohledu zpracovatele, jsou zde zdůrazněny přednosti významné pro koncového uživatele a přednosti podstatné z knihovnického hlediska a jsou navzájem porovnávány.

Téma a z toho vyplývající tematický rozsah bakalářské práce si autorka navrhla sama. Tematický rozsah práce je vymezen zejména stanovením knihovnických a uživatelských preferencí. Průzkum knihovnických preferencí však např. předpokládá popis všech systémů a metodologických postupů používaných v dané instituci, neboť výběr těchto systémů a metodologických postupů je právě vyjádřením knihovnických preferencí, tedy i uživatelských; žádná instituce si nedovolí volit systémy a postupy jen s ohledem na knihovníky a své vnitřní potřeby a nebrat ohled na potřeby svých uživatelů. A to platí i přesto, že uživatel může mít pocit, že používané systémy jsou složité a pro něho z jeho pohledu nepotřebné (např. aplikace MDT či kódovaných údajů v BIB záznamech).

Složité je situace i v případě uživatelských potřeb. Původním záměrem autorky bylo provést průzkum mezi individuálními uživateli katalogů NK ČR a zhodnotit z jejich pohledu informační hodnotu a přínos věcného zpracování. Tohoto cíle bylo dosaženo jen částečně, protože detailní průzkum informačních potřeb individuálních uživatelů NK ČR v oblasti věcného zpracování je úkol obtížný a náročný na čas, přesahuje rozsah této bakalářské práce. Svým způsobem je totiž obtížná již specifikace uživatele NK ČR. Vlastním cílovým uživatelem knihovny je vysokoškolsky graduovaný uživatel s potřebou studia odborné

literatury pro rozvoj hlavních univerzitních oborů a s možnostmi i schopnostmi studia na místě (prezenčně) a v hlavních světových jazycích. Avšak pokud bereme v úvahu využívání bibliografických informačních zdrojů NK ČR, tj. zejména databázi ČNB, je škála uživatelů NK ČR mnohem rozmanitější, prakticky zahrnuje všechny věkové kategorie a stupně vzdělání. V důsledku toho autorka upustila od metody zjišťování průzkumem individuálních uživatelských preferencí a dotazník zařadila pouze jako přílohu pro ilustraci. Uživatelské preference tedy stanovila na základě poznatků získaných z odborné literatury.

Na tuto okolnost byla autorka při podávání návrhu upozorněna, stejně jako na jistá potenciální úskalí pramenící z dalších aspektů jí zvoleného postupu, to jest na zvolený „čtivý styl“ práce a možnou subjektivnost, zapříčiněnou přílišným zdůrazňováním osobních zkušeností a poznatků. (Autorka se ve své práci opírá o osobní zkušenosti z dvouleté praxe v oddělení národních věcných autorit a věcného zpracování NK ČR.)

Specifickým záměrem autorky bylo „čtivým“ způsobem přiblížit laickému uživateli systém knihovnické a odborné práce, se kterým bývá, podle názoru autorky, laická veřejnost seznámena minimálně a není schopna se orientovat v informačním prostředí a plně využívat dostupné informační zdroje. Tato autorčina snaha zpřístupnit problematiku čtivým způsobem vyústila mnohdy v nepřesnost prezentovaných tezí, ba i v závažnější terminologická nedorozumění, např. „již v současnosti se především v prostředí internetu využívají přístupy, které se zaměřují více na využívání jednotlivých deskriptorů (za pomoci neřízených slovníků)...“ (str. 15), přičemž deskriptory jsou typickým reprezentantem právě řízených slovníků. Dále např. „klasickým příkladem v případě předmětových selekčních jazyků je struktura heslo-doplněk hesla, v případě NK ČR tedy deskriptor – tematické zpřesnění...“ (str. 16), přičemž tematické zpřesnění představuje podheslo a není je možno považovat za doplněk hesla.

Po formální stránce je práce zpracována standardně, odpovídá požadavkům na ni kladeným a splňuje podmínky dané Studijním a zkušebním řádem FF UK.

Pokud jde o způsob a úroveň práce s informačními zdroji, autorka vycházela z publikovaných i nepublikovaných klasických dokumentů i online zdrojů. Z práce je patrné, že neméně důležitým zdrojem informací byly vlastní zkušenosti z praxe a možnost konzultací s odborníky.

Citáty a parafráze jsou v textu řádně vyznačeny, formální náležitosti uváděných odkazů na použitou literaturu jsou splněny.

Ve verzi, která byla odevzdána jako finální, se v textu po stránce jazykové občas vyskytují nepřesné formulace, drobné syntaktické a pravopisné nedostatky, překlepy, zkratky a jejich rozpisy nejsou používány jednotně a standardně.

Přínosem práce je zejména autorčina reflexe současných a celosvětových trendů ve věcném zpracování naznačujících možnosti budoucího vývoje v této oblasti.

Přes výše uvedené výhrady považuji práci vcelku za kvalitně zpracovanou a doporučuji ji k obhajobě.

Práci hodnotím: velmi dobře

V Praze dne 1. 2. 2012

Mgr. Marie Balíková